

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

จากการสังเกตและประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งเป็นครูสอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา พบว่า เมื่อไรก็ตามที่นักเรียนแปลประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย นักเรียนจะเลือกคำแสดงคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธต่างกัน ทั้ง ๆ ที่มาจากประโยคภาษาอังกฤษเดียวกัน เช่น

ประโยคภาษาอังกฤษ : Did he come here ?

ประโยคภาษาไทย : เขาได้มาที่นี้หรือเปล่า

: เขาได้มาที่นี้ใช่ไหม

: เขาได้มาที่นี้หรือ

หรือ

ประโยคภาษาอังกฤษ : He came here, didn't he ?

ประโยคภาษาไทย : เขามาที่นี้ใช่ไหม

: เขามาที่นี้หรือเปล่า

: เขามาที่นี้แล้วหรือ

ในทำนองกลับกัน เมื่อไรก็ตามที่นักเรียนต้องการแปลประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ นักเรียนจะเลือกใช้ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธแบบสลับตำแหน่งของคำ โดยใช้กริยาช่วยมาไว้ในตำแหน่งต้นประโยค (Word Order Inversion)

ตัวอย่าง

ประโยคภาษาไทย : เขารับประทานอาหารกลางวันแล้วหรือ

: Did he have lunch ?

ประโยคภาษาไทย : คุณชอบทานมะม่วงไทย
: Do you like mangoes ?

ประโยคภาษาไทย : ข้อสอบนี้ยากเกินไปหรือเปล่า
: Is this examination too difficult ?

จากตัวอย่างเหล่านี้ แสดงว่านักเรียนส่วนมากไม่ค่อยสนใจว่า ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาอังกฤษมีหลายรูป ไม่ได้มีเฉพาะรูปสลับคำกริยาช่วยกับประธานของประโยคเพียงอย่างเดียว รูปอื่นนอกจากนี้ยังมีอีก เช่น Tag-question และการใช้ทำนองเสียงขึ้น (Rising Intonation) กับประโยคบอกความ

จากการที่ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาอังกฤษรูปเดียวแปลเป็นประโยคปฏิเสธคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทยได้หลายรูป และประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทยรูปเดียว แปลเป็นประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาอังกฤษได้หลายรูป ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า รูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาอังกฤษและในภาษาไทยคงจะไม่ตรงกันแบบรูปต่อรูป เช่น รูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาอังกฤษที่เป็นแบบสลับที่กริยาช่วยกับประธาน ไม่ตรงกับรูปคำถามรูปใดรูปหนึ่งในภาษาไทยเพียงรูปเดียว

ตัวอย่าง : Do they walk there ?

อาจจะ เป็น : เขาเดินไปที่นั่นหรือ

หรือ : เขาเดินไปที่นั่นหรือเปล่า

หรือ : เขาเดินไปที่นั่น (ใช้ทำนองเสียงสูง)

เช่นเดียวกับในภาษาไทย

: เขาต้องการเงินหรือเปล่า

อาจจะ เป็น : Does he want some money ?

หรือ : He wants some money, doesn't he ?

หรือ : He wants some money ?

จากปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาของ ปราณี กุลละวณิชย์ (2521) ซึ่งได้ศึกษาความหมายของคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทย และได้อธิบายถึงความแตกต่างของความหมายของคำถามที่แสดงด้วยคำแสดงการถามในภาษาไทย 4 คำ คือ โหม, หรือ, หรือเปล่า และใช้ไหม พอสรุปได้ดังนี้

1. ประโยคคำถามที่ลงท้ายด้วยคำแสดงคำถาม 'ไหม'

จากแง่มุมของผู้พูด ความหมาย - แสดงข้อสมมุติว่าผู้พูดไม่มีข้อเท็จจริง ถามเพื่อต้องการคำตอบอย่างแท้จริง

- การใช้
- ใช้เพื่อเป็นคำถามแบบสุภาพไม่คาดคั้น
 - ใช้ในการแสดงการคาดหวัง
 - ใช้ในการชักชวน

2. ประโยคคำถามที่ลงท้ายด้วยคำแสดงคำถาม 'ใช่ไหม'

จากแง่มุมของผู้พูด ความหมาย - แสดงข้อสมมุติว่าผู้พูดมีข้อเท็จจริง แต่ผู้พูดถามเพื่อต้องการย้ำให้เห็นว่ามีความแน่ใจว่าข้อเท็จจริงนั้นถูกต้องแล้ว

- การใช้
- ใช้เพื่อบอกให้ผู้ฟังคล้อยตาม
 - ใช้เพื่อบอกความประสงค์ของผู้พูดในการที่จะขอร้องหรือขอความร่วมมือ

3. ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่ลงท้ายด้วย 'หรือ'

จากแง่มุมของผู้พูด ความหมาย - แสดงข้อสมมุติว่าผู้พูดมีข้อเท็จจริง แต่ผู้พูดถามเพื่อต้องการย้ำให้เห็นว่าผู้พูดเห็นขัดแย้งกับข้อเท็จจริง

- การใช้
- ใช้เพื่อการขู่ คุกคาม
 - ใช้เพื่อการท้าทาย

4. ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่ลงท้ายด้วย 'หรือเปล่า'

จากแง่มุมของผู้พูด ความหมาย - แสดงข้อสมมุติว่าผู้พูดมีข้อเท็จจริง แต่ผู้พูดถาม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบเลือกตอบรับหรือตอบปฏิเสธ โดยผู้พูดไม่แสดงความเชื่ออย่างหนึ่งอย่างใด

การใช้ - ใช้ในการสอบสวน

จากงานของ ปราณี ที่ศึกษาเรื่องคำถาม แสดงให้เห็นว่า ถ้าเราใช้ปริบททางความหมาย เราสามารถศึกษาคำถามในภาษาต่าง ๆ ได้

ตัวอย่าง

ในภาษาอังกฤษ รูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธรูปใดก็ตาม ถ้ามีปริบทที่แสดงว่าผู้พูดต้องการถามเพื่อขอคำตอบรับ-ปฏิเสธ โดยผู้พูดไม่มีข้อเท็จจริง รูปแปลในภาษาไทยควรเป็นรูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่ใช้คำแสดงการถาม "ไหม"

Does he come ?

He comes, doesn't he ?

He comes ?

ถ้าประโยคทั้ง 3 นี้ปรากฏในปริบทเดียวกันว่าผู้พูดต้องการถามเพื่อขอคำตอบ โดยผู้พูดไม่มีข้อเท็จจริง รูปแปลในภาษาไทยควรเป็น เขามาไหม

ประโยคเหล่านี้ถ้าผู้พูดต้องการย้ำให้เห็นว่าผู้พูดเห็นขัดแย้งกับข้อเท็จจริง ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทยควรจะเป็นประโยคที่ลงท้ายด้วยคำแสดงคำถาม 'หรือ' คำที่ ปราณีได้ศึกษาไว้

 John Lyons (1981) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ กล่าวพอสรุปได้ว่า การถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธเป็นลักษณะสากลมีใช้ในทุกภาษา การถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธมีความสัมพันธ์เชิงตรรก (Logical Link) กับการบอกความ จากการศึกษารูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธของภาษาต่าง ๆ รูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธมีลักษณะที่แปรไปต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. รูปคำถวที่มีรูปการเรียงคำที่ต่างจากประโยคบอกความคือ นำกริยาช่วยมาไว้หน้าประโยค (Word Order Inversion) เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส

2. รูปคำถวที่มีรูปเหมือนประโยคบอกความ แต่มีทำนองเสียงขึ้น เช่น ในภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ภาษาอิตาเลียน เป็นต้น

3. รูปคำถวที่มีค่าแสดงคำถวเดิมท้ายประโยคบอกความ เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน

การศึกษาของ Lyons สรุปได้ว่า ประโยคคำถวแบบตอบรับ-ปฏิเสธของทุกภาษาจะต้องมีความนำเสนอ (Proposition) และส่วนที่เป็นการแสดงคำถวว่าไปแล้วการถวแบบตอบรับ-ปฏิเสธ ถวเพื่อตรวจสอบความนำเสนอว่าจริงหรือเท็จ (Validify) เพียงแค่รูปของแต่ละภาษาแตกต่างกัน

ดังนั้นถ้าเรากำหนดเกณฑ์ทางความหมาย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปคำถวแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาหนึ่งกับอีกภาษาหนึ่ง ย่อมเป็นเรื่องที่ทำได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเราสามารถสร้างเกณฑ์ทางความหมายจากงานวิจัยที่ได้มีผู้ศึกษามาแล้ว และนำรูปคำถวแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาอังกฤษและในภาษาไทยที่เกิดในเกณฑ์ทางความหมายเดียวกันมาเปรียบเทียบกันได้

1.2 สมมุติฐานในการวิจัย

เกณฑ์ทางความหมาย นำมาใช้เปรียบเทียบรูปคำถวแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาอังกฤษและในภาษาไทยได้ แต่รูปที่เทียบกันได้จะไม่มีลักษณะที่เท่ากันแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One-to-one correspondence)

1.3 วัตถุประสงค์

1. ต้องการศึกษารูปประโยคคำถวแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาอังกฤษเปรียบเทียบกับประโยคคำถวแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทย โดยศึกษาจากงานแปลเรื่อง 'The Rage of Angels' โดยใช้เกณฑ์ทางความหมายในแง่ของวชิปฏิบัติเป็นตัวกำกับ

2. สรุปผลการวิจัย เพื่อประโยชน์ในการเรียนและการสอนแปล และให้ความรู้เรื่องรูปคำถวแบบตอบรับ-ปฏิเสธทั้งในภาษาอังกฤษและในภาษาไทย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะรูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาอังกฤษและในภาษาไทยที่ปรากฏในงานแปลเรื่อง *The Rage of Angels* โดย Sydney Sheldon แปลเป็นภาษาไทยในชื่อ *นายชาติเสือ* แปลโดย จำเนียร เหมะรัต p. 20

2. ศึกษาเฉพาะรูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่มีความนำเสนอเป็นความบอกเล่า

ตัวอย่าง Did you try to kill him ?

You could help her ?

The criminal committed suicide, didn't he ?

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ให้ความรู้เรื่องรูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ และเป็นแนวในการศึกษา โดยใช้เกณฑ์อื่น ๆ

2. เป็นประโยชน์ต่อการสอนแปล

1.6 ความหมายของคำศัพท์เฉพาะในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1. คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ หมายถึง การใช้คำพูดเพื่อขอคำตอบรับ-ปฏิเสธความนำเสนอ เช่น

- มีทางจะนำตัวจำเลยมาได้ไหม เป็นการขอคำตอบรับ-ปฏิเสธความเป็นจริงหรือเท็จของความนำเสนอว่า "มีทางจะนำตัวจำเลยมาได้"

- คุณสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วหรือ เป็นการขอคำตอบรับ-ปฏิเสธความเป็นจริงหรือเท็จของความนำเสนอว่า "คุณสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว"

- นี่เธอจะไปกันแล้วใช่ไหม เป็นการขอคำตอบรับ-ปฏิเสธความเป็นจริงหรือเท็จของความนำเสนอว่า "นี่เธอจะไปกันแล้ว"

2. ความนำเสนอ หมายถึง สิ่งที่ผู้พูดกล่าวขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นเรื่อง que ผู้พูดไม่รู้เรื่องราวมาก่อน จัดเป็นข้อมูลใหม่ (New information) แต่ถ้าความนำเสนอเป็นเรื่องที่ผู้พูดเคยมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น จัดเป็นข้อมูลเก่า (given information) การที่ผู้พูดถามโดยข้อมูลที่นำเสนอเป็นข้อมูลใหม่ แสดงว่าผู้พูดต้องการขอคำตอบรับ-ปฏิเสธ แต่ถ้าผู้พูดถามข้อมูลที่นำเสนอเป็นข้อมูลเก่า แสดงว่าผู้พูดต้องการคำตอบยืนยันความรู้ความเชื่ออย่างหนึ่งอย่างใดของผู้พูด

การถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธจะต้องมีความนำเสนอ เป็นส่วนประกอบสำคัญ

3. ความเชื่อของผู้พูด (Presupposed Belief) หมายถึง การที่ผู้พูดมีข้อมูลอยู่ และผู้พูดแสดงความเชื่อหรือทัศนคติอย่างหนึ่งอย่างใดต่อข้อมูลนั้น เช่น มีความเชื่อว่าข้อมูลนั้น เป็นจริง หรือมีความเชื่อว่าข้อมูลนั้น เป็นเท็จ ดังนั้นการถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธอาจจะถาม เพื่อยืนยันความ เชื่ออย่างหนึ่งอย่างใดของผู้พูด

4. รูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ หมายถึง ประโยคที่ใช้ในการถามเพื่อขอคำตอบรับ-ปฏิเสธ ในภาษาอังกฤษรูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ มี 3 รูปดังนี้

4.1 การสลับที่ระหว่างกริยาช่วยกับประธาน (Word Order Inversion)

ตัวอย่าง Is he coming now ?
(He is coming now = ความนำเสนอ)
Did he really know her ?
(He really knew her = ความนำเสนอ)

4.2 การใช้ความนำเสนอพูดโดยใช้ทำนองเสียงขึ้น

ตัวอย่าง John is your son ?
(John is your son = ความนำเสนอ)
You want to see it ?
(You want to see it = ความนำเสนอ)

4.3 การเติมส่วนแสดงการถามท้ายความนำเสนอ เช่น

ตัวอย่าง John is coming now, isn't he ?
You used to live here, didn't you ?

หนึ่งรูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาอังกฤษทุกรูปมีการใช้ทำนองเสียงขึ้นหรือตก (Rising and Falling Intonation) แสดงทัศนคติของผู้พูดต่อความนำเสนอด้วย

ส่วนรูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทยมี 2 รูป คือ

4.4 การเติมคำแสดงการถามท้ายความนำเสนอ คำแสดงการถามในภาษาไทย

เช่น โทม, หรือ, หรือเปล่า, ใช้โทม เป็นต้น

ตัวอย่าง

คุณคือทนายจำเลยหรือ

(คุณคือทนายจำเลย = ความนำเสนอ)

หรือ = คำแสดงการถาม)

อากาศที่นั่นหนาวโทม

(อากาศที่นั่นหนาว = ความนำเสนอ)

โทม = คำแสดงการถาม)

4.5 การใช้ทำนองเสียงขึ้นกับความนำเสนอ

ตัวอย่าง

เขาไปแล้ว

(เขาไปแล้ว = ความนำเสนอ)

นอนตรงนี้

(นอนตรงนี้ = ความนำเสนอ)

รูปคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทยทั้ง 2 รูปนี้ อาจมีคำลงท้ายแสดงทัศนคติของผู้พูด คำลงท้ายเหล่านี้เช่น ละ, นะ เป็นรูปแสดงทำนองเสียงที่สื่อทัศนคติของผู้พูดในการถามนั้น ๆ

เธอจะไปโทมละ (เธอจะไป = ความนำเสนอ)

โทม = คำแสดงการถาม

ละ = คำลงท้ายแสดงทัศนคติ)

5. ส่วนแสดงการถาม หมายถึง ส่วนที่เติมท้ายประโยคบอกความ แล้วทำให้ประโยคบอกความนั้นกลายเป็นประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ ในภาษาอังกฤษ เรียกว่า Question-tags ในภาษาไทยเรียกว่าคำแสดงการถาม ได้แก่ โทม หรือ ใช้โทม ไม่ใช่หรือ

6. คำลงท้าย เป็นคำที่ไม่มีความหมายอ้างอิง (Denotative Meaning) เช่น ละ, นะ, คริบ, ค่ะ, คะ, จ๊ะ ใช้แสดงทัศนคติและอารมณ์ของผู้พูด โดยปกติจะปรากฏท้ายประโยค

7. ประโยคบอกความ คือหน่วยสื่อสารชนิดหนึ่งที่ใช้เพื่อบอกเรื่องราวต่าง ๆ ให้ทราบ ประโยคบอกความมี 2 ชนิดคือ ประโยคบอกความที่เป็นบอกเล่า เรียกว่า ประโยคบอกเล่า และประโยคบอกความที่เป็นปฏิเสธ เรียกว่า ประโยคปฏิเสธ

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย

1. ทบทวนงานที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาหนังสือแปลและต้นฉบับ เรื่อง 'The Rage of Angels'
3. นิยามคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ
4. ตั้งเกณฑ์ทางความหมายเพื่อใช้ในการ เก็บข้อมูล
5. เก็บข้อมูลตาม เกณฑ์ทางความหมาย โดย เริ่ม เก็บจากภาษาอังกฤษ
6. ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล
7. สรุปผลและ เขียนรายงานการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย